

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ
ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ
ДС/СС 05/4-02 бр. 159/1-ХП/19
21.02.2013. године

ВЕЋЕ НАУЧНИХ ОБЛАСТИ
ДРУШТВЕНО-ХУМАНИСТИЧКИХ НАУКА

Наставно-научно веће Филозофског факултета у Београду је на својој III редовној седници, 21.02.2013. године – на основу чл. 221. став 1. алинеја 14. и члана 266. Статута Факултета, прихватило Извештај Комисије за докторске студије с предлогом теме за докторску дисертацију: ЗАШТИТА АРХИВСКЕ ГРАЂЕ САВЕЗНИХ ОРГАНА У ЈУГОСЛАВИЈИ (1945-1991), докторанда Јасмине Живковић.

За ментора је одређен проф. др Љубодраг Димић.

Доставити:

1x Универзитету у Београду
1x Стручном сараднику за
докторске дисертације
1x Шефу Одсека за правне послове
1x Архиви

ПРЕДСЕДНИК ВЕЋА

Проф. др Милош Арсенијевић

Факултет Филозофски

04/1-2 бр. 6/2263

(број захтева)

22.02.2013.

(датум)

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ

Веће научних области друштвено-хуманистичких
наука

(Назив већа научних области коме се захтев упућује)

ЗАХТЕВ

за давање сагласности на предлог теме докторске дисертације

Молимо да, сходно члану 46. ст. 5. тач. 3. Статута Универзитета у Београду («Гласник Универзитета», бр. 131/06), дате сагласност на предлог теме докторске дисертације:

Заштита архивске грађе савезних органа у Југославији (1945-1991)

(пун назив предложене теме докторске дисертације)

НАУЧНА ОБЛАСТ историја

ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ:

Име, име једног од родитеља и презиме кандидата:

Јасмина (Радомир) Живковић

Назив и седиште факултета на коме је стекао високо образовање:

Правни у Београду

Година дипломирања:

1998.

Назив мастер рада кандидата:

Заштита архивске грађе ван архива у Браничевском округу

Назив факултета на коме је мастер рад одбрањен:

Филозофски

Година одбране мастер рада: 2010.

Обавештавамо вас да је

Наставно-научно веће

на седници одржаној

21.02.2013.

размотрило предложену тему и закључило да је тема подобна за израду докторске дисертације.

ДЕКАН ФАКУЛТЕТА

Проф. др Милош Арсенијевић

ПОДАЦИ О МЕНТОРУ

за кандидата	Јасмину Живковић
--------------	------------------

Име и презиме ментора:	Проф. др Љубодраг Димић
Звање:	Редовни професор

Списак радова који квалификују ментора за вођење докторске дисертације:

1.	Културна политика Краљевине Југославије, 1-3, Београд, 1996/7.
2.	Историја српске државности, 3, Београд, 2001.
3.	Агитпроп култура. Агитпропска фаза културне политике у Србији, Београд, 1988.
4.	Историографија под надзором, 1-2, Београд, 1998.
5.	Неки подаци о уништавању архивска грађе, Годишњак за друштвену историју, 3/1994.

Заокружити одговарајућу опцију (А, Б, В или Г):

А) У случају менторства дисертације на докторским студијама у групацији техничко-технолошких, природно-математичких и медицинских наука ментор треба да има најмање три рада са SCI, SSCI, AHCI или SCIE листе, као и Math-Net.Ru листе.

Б) У случају менторства дисертације на докторским студијама у групацији друштвено-хуманистичких наука ментор треба да има најмање три рада са релевантне листе научних часописа (Релевантна листа научних часописа обухвата SCI, SSCI, AHCI и SCIE листе, као и ERIH листу, листу часописа које је Министарство за науку класификовало као M24 и додатну листу часописа коју ће, на предлог универзитета, донети Национални савет за високо образовање. Посебно се вреднују и монографије које Министарство науке класификује као M11, M12, M13, M14, M41 и M51.)

В) У случају израде докторске дисертације према ранијим прописима за кандидате који су стекли академски назив магистра наука ментор треба да има пет радова (референци) које га, по оцени Већа научних области, квалификују за ментора односне дисертације.

Г) У случају да у ужој научној области нема квалификованих наставника, приложити одлуку Већа докторских студија о именовању редовног професора за ментора.

ДЕКАН ФАКУЛТЕТА

Датум 21.2.2013._____

М.П. проф. др Милош Арсенијевић

ЗАШТИТА АРХИВСКЕ ГРАЂЕ САВЕЗНИХ ОРГАНА У ЈУГОСЛАВИЈИ (1945-1991)

ПРЕДМЕТ ИСТРАЖИВАЊА

Постојање једне државе и народа, њихова историја и култура, не може се замислити без писаних историјских докумената који ће то посведочити. Култура и њена добра су један од најважнијих сегмената државе и друштвене заједнице. Архивска грађа као културно добро од општег друштвеног интереса и посебног значаја за науку, културу, историју, уметност и друге научне, али и оперативне потребе, предмет је заштите сваког друштва и државе.

Држава и њени органи, током свог постојања и рада, стварају одређену врсту и количину регистратурског (документарног) материјала из кога се стручном валоризацијом одабира архивска грађа - културно добро и историјски извор првог реда. Архивска грађа савезних органа власти у југословенској држави, похрањена у Архиву Југославије, али и посебним архивским одељењима, као што је, на пример, Војни архив Министарства одбране Србије или Дипломатски архив Министарства иностраних послова, представља ризницу сазнања о југословенској држави и њеним највишим органима власти. Њен значај је утолико већи јер сведочи о развојном путу, падовима и успонима у свим областима живота једне, по много чему, специфичне државне организације на простору „свагда немирног“ Балкана.

С обзиром на неоспоран и превасходан значај архивске грађе највиших државних органа, предмет истраживања и наше докторске дисертације представља систем и методологија заштите архивске грађе савезних органа југословенске државе у периоду од 1945. до 1991. године. Суштинска анализа јединственог система заштите архивалија насталих радом савезних органа југословенске државе, утврђивање и приказ њених домета и прагматичних резултата у очувању целовитог архивског фонда ове провенијенције, представља средиште нашег интересовања у истраживању наведене теме. Историјски моменти, међусобно прожимање и утицај одређених

чињеница, догађаја и појава које су довеле до настанка, вишедеценијског функционисања и престанка југословенске федерације, представљају временски оквир предметног истраживања заштите архивске заоставштине њених највиших органа власти.

Социјалистичка Југославија је, за свога постојања, свакако „завештала“ упечатљив траг савременој историји Европе и света. Увођење целовитог, организованог система заштите архивске грађе на њеној територији, у коме је посебно место припадало заштити архивске грађе савезних државних органа, један је од позитивних процеса који су карактерисали југословенску државу у периоду од 1945. до 1991. године. Јединствени систем заштите је подразумевао, пре свега, постављање нормативних основа, јер без архивског законодавства није било могуће организовати архивску службу која би се на прави начин старала о заштити архивске баштине. Због тога ће у дисертацији бити истражена генеза савезног архивског законодавства и нормативног регулисања заштите архивске грађе централних законодавних, извршних и судских органа југословенске државе.

Нормативна и стручна регулатива на нивоу савезне државе је била у нераскидивој вези са постојањем и радом Главног архивског савета, као највишег стручног тела које је разматрало теоретска, методолошка, практична и организациона питања из области архивистике и архивске службе, те износило стручна мишљења и предлоге надлежним органима државне власти. Предмет нашег истраживања биће и рад овог стручног тела, како би се утврдили његови дometи у области унапређења заштите архивске грађе савезних државних органа.

За истраживање савремене историје друштва и државе веома је значајна количина и стање у коме се налази сачувана архивска грађа органа федерације. Због тога ћемо у докторској дисертацији представити све аспекте методологије заштите архивске грађе савезних органа и њене резултате у области претходне (превентивне) као и архивистичке, односно заштите у надлежној архивској установи.

Оснивање Државне архиве СФРЈ, данас Архива Југославије, „у циљу сакупљања, заштите и обраде историјско-архивског материјала“ представљало је један од начина да се сва архивска грађа на територији федеративне Југославије, без обзира „чија је својина или у чијим се рукама налазила“, стави под „нарочиту заштиту државе, на начин предвиђен законом, а у циљу очувања и научног истраживања“. Истражићемо и представити развојни пут, организацију, функционисање и значај Државне архиве ФНРЈ (Архива Југославије), као надлежне у области заштите архивске грађе савезних

органа власти. Посебно ћемо истражити предности и недостатке статуса Архива Југославије као дела управног државног апарата односно као културне институције.

Однос специфичних историјских кретања, теоријских постигнућа архивске струке и практичне примене њених основних начела, нису утицали само на степен и количину сачуваних архивалија насталих радом највиших државних органа у Југославији. Они су неоспорно определили и квалитет заштите архивске грађе у свеукупном систему вредновања и очувања културних добара у Југославији. С тога ће посебно истраживачко „поље“ у докторској дисертацији представљати анализу односа државне, политичке и интелектуалне елите у Југославији према заштити и очувању архивске грађе њених највиших органа власти. Покушаћемо да што детаљније истражимо и разлучимо стереотипна (или суштинска?!) схватања о томе да ли је постојала или не „административна и бирократска свест“ у процесу настајања и чувања документарног и архивског материјала државних органа. Уколико јесте, истраживање ће обухватити и „одмеравање“ утицаја чиновничког апарата на настанак и заштиту архивских докумената у државним органима.

Са друге стране, истражићемо улогу и значај југословенског јавног мњења у односу на архивску грађу као културно добро и регистратурски (документарни) материјал као добро које ужива претходну заштиту. Анализираћемо положај и поступке појединца и шире друштвене групе као дела административног, државног апарата у поступку настанка архивских докумената, њихову улогу како у „произвођењу архивалија“, тако и у домену законске и стручне заштите архивске баштине државних органа.

ЦИЉЕВИ ИСТРАЖИВАЊА

Основни циљ истраживања представља утврђивање нивоа и квалитета свих видова заштите архивске грађе највиших, савезних органа власти у Југославији од 1945. до 1991. године, као и доприноса архивске службе савезне државе у очувању целовитог архивског фонда највиших државних органа југословенске државе. Не мање важан циљ нашег истраживања јесте да утврдимо и прикажемо улогу и значај заштите архивалија за очување писане баштине југословенске државе у наведеном временском периоду.

Различите политичке, економске и друштвене промене које су обележиле постојање југословенске државе, условиле су однос релевантних државних чинилаца

према заштити писаних историјских трагова на основу којих се темељи не само државно-правна, већ историја народа и друштва у целини. Кроз развојни пут архивске службе која се стара о архивској грађе савезне државе, циљ је да прикажемо однос на релацији државе, као ствараоца и архивске грађе, као писаног сведочанства о постојању и раду тог ствараоца.

Целовит приказ система и методологије заштите архивске грађе савезних органа федерације, са аспекта теоријског и практичног, „прокламованог и стварног“, један је од циљева нашег истраживања. У оквиру методолошких питања заштите, циљ је да прикажемо и функцију, рад Архивског савета Југославије, као највишег стручног тела у области архивске делатности у Југославији. На основу тога, утврдићемо и значај овог тела у времену његовог постојања, поготову ако знамо да данас у националној архивској служби не постоји стручно тело које би „креирало“ политику у области заштите архивске грађе као културне баштине.

Истражујући и анализирајући развојни пут, делокруг рада, права и обавезе Државне архиве ФНРЈ/Архива Југославије, циљ нашег истраживања је да утврдимо значај и постигнућа организоване институционалне заштите архивске грађе савезних државних органа као дела културне баштине федерације. Циљ истраживања такође је и да утврдимо степен заштите архивалија савезних државних органа „под посебним режимом“ у оквиру специјалних архивских установа, узроке постојања ових архивских установа и њихов однос према савезном државном архиву, на заједничком програму очувања јединственог архивског фонда државних органа федеративне Југославије.

Један од циљева истраживања задате теме јесте приказ међусобног прожимања југословенске и упоредне архивске теорије и праксе, као и утицаја који су упоредне архивске школе имале на организацију, ниво и квалитет заштите и очувања архивске грађе највиших државних органа у Југославији.

Покушаћемо да утврдимо и прикажемо шта се и на који начин догађало са архивском грађом највиших државних органа у контексту развојног пута социјалистичке југословенске државе. У вези са тим, један од циљева биће да сагледамо значај архивске грађе савезних органа власти за истраживање догађаја и појава не само за подручје југословенске државе већ и регион југоисточне Европе или шире.

Сажимањем постојећих и отварањем простора за нова сазнања у области нашег истраживања, крајњи његов циљ јесте да заштиту архивске грађе највиших државних органа у Југославији сагледамо из, до сада, мање познатог угла, као узрочно-

последичну везу између чинилаца „друштвена заједница-закон-архив-регистратура (стваралац)-појединац“. На тај начин покушаћемо да допринесемо што бољем и успешнијем раду на актуелној заштити архивске грађе највиших органа државне власти, а имајући у виду да она још увек није достигла ниво могућности и реалних потреба друштвене заједнице.

ОСНОВНЕ ХИПОТЕЗЕ

С обзиром на значај теме, а на основу досада спроведених истраживања, основне хипотезе рада биле би:

- архивска грађа савезних органа југословенске федерације представља „јединствену меморију“ о постојању ове државе као и свим облицима и областима живота у њој: од законодавног креирања националне, економске, спољне и унутрашње политике, просветне, културне, до односа државе према религији и другим важних питањима живота друштвене заједнице;
- заштита архивске грађе државних органа власти није увек била императив опстанка једне државне организације;
- организована и јединствена заштита архивске грађе савезних органа југословенске државе нормативно, институционално и практично је отпочела после 1945. године и трајала до распада СФРЈ;
- административни апарат државе, идеологија у политици, „прочишћавање историје“, представљали су неке од елемената који су креирали индивидуалан и колективан однос људи према чувању и заштити архивске грађе савезних органа власти у Југославији;
- индивидуална и заједничка сазнања и представе о потреби и значају чувања архивалија државних органа настајала су као резултат историјских, етничких и културолошких посебности које су постојале на подручју југословенске федерације;
- заштита архивске грађе савезних органа власти била је у зависности од постојеће законодавне и стручне регулативе, али и односа државних чиновника према архивалијама, посебно у поступку њиховог настанка;
- архивска грађа савезних, највиших органа социјалистичке југословенске државе доживела је сложену судбину;

- на развој и унапређење система заштите архивске грађе савезних органа власти југословенске државе утицала су и достигнућа међународне архивистичке теорије и праксе;
- значај садржине архивске грађе највиших државних органа власти, неопходност њене целовите заштите у циљу остваривања потребе друштва да је проучава и користи у научне и друге сврхе, представљају основне разлоге постојања и рада архива, који треба бескомпромисно да остварује своју основну законску, стручну и историјску функцију.

МЕТОД ИСТРАЖИВАЊА

Методолошки оквир истраживања биће примерен предмету, структури рада и постизању постављених циљева истраживања. Истраживати, према нашем мишљењу, сложену, важну и захтевну тему као што је заштита архивске грађе највиших државних органа југословенске државе кроз историјско сагледавање настанка, постојања и престанка ове државе, није квалитативно могуће без примене историјског метода и метода других друштвених наука, односно мултидисциплинарног приступа. Овакав приступ до сада није оптирао у озбиљнијим истраживањима насловљене теме, како на стручном тако и на научном нивоу. То практично значи равноправну примену архивистичког методолошког поступка заједно са методологијом историјских и правних истраживања. То из разлога што специфичност предмета нашег истраживања захтева и посебну методологију истраживања и не може се у потпуности реализовати применом искључиво методологије историјских или правних наука, односно архивистичке теорије и праксе.

То значи да ћемо у истраживању користити метод историјске науке, али и методе који подразумевају интердисциплинарност, контекстуализацију проблема, компаративност, квантитативни приступ, примену статистичког метода, студију случаја и др. Према томе, структура рада је постављена проблемски, што значи да његова сврха није само представити „историјску вертикалу“ заштите архивске грађе државних органа у послератној југословенској држави.

Херуистичка фаза истраживања подразумева проналажење свих релевантних историјских извора и верификовање истих путем унутрашње и спољне критике (порекло извора, време настанка, утврђивање могућег аутора тамо где је аутор

непознат, могућег времена настанка код извора који нису датирани или сачуваних фрагмената извора итд.).

Рад ће се заснивати, пре свега, на изворној грађи и документарном материјалу државно-правне провенијенције више архивских установа на основу које можемо пратити настанак, развој и промене у функционисању Југославије после Другог светског рата. Веома значајну грађу за нашу тему чине документарни извори који су настали радом државних органа и служби или појединаца укључених у рад тих органа (разни акти државних органа и институција-министарстава и њихових служби и дипломатских представништава у иностранству).

Релевантан и незаобилазан извор сазнања о стању и заштити архивске грађе савезних државних органа за период од 1945. до 1991. године, представљају службене евиденције надлежних архива о заштити архивске грађе државних органа која се у њима чува. Основна изворна грађа је доступна у архивима у Србији, а уколико буде било потребно и могуће, извршићемо истраживања и релевантне архивске грађе у архивским центрима недашњих југословенских република.

Отелотворење мисли о посебности архивских докумената о постојању и раду државних органа, представљало је изналажење начина да се она сакупе, приберу, похране и брижљиво чувају. Занимало нас је како и у којим је условима отпочела организована архивска делатност, какве су јој биле основне законске поставке у организацији, функционисању и динамици свих сегмената рада, како су се практично рефлектовала вишедеценијска залагања архивиста у домену заштите архивске грађе највиших државних органа. У том смислу је неопходно посветити пажњу и проучавању објављених правних извора (законски и подзаконски прописи, упутства, препоруке и стандарди) које уређују заштиту архивске грађе савезних органа југословенске државе.

Историјски посматрано, ситуација у Југославији је по овом питању била другачија у односу на земље Европе. „Поглед у историју“ нам говори да развој и унапређење заштите архивске грађе највиђих државних органа у Краљевини Југославији није доживео своје пуну реализацију. Изостала је унификација нормативних прописа о заштити архивске грађе у целини. Краљевина Срба, Хрвата и Словенаца, односно Краљевина Југославија, наследила је из области заштите архивске грађе само *Законски чланак о Земаљском архиву у Загребу* из 1870. и *Закон о Државној архиви у Београду* из 1898. године.

Изузетак у том периоду је представљао један (и једини) специјализовани пропис из 1930. године – *Закон о архивама Министарства иностраних послова и дипломатских и конзуларних заступништава Краљевине Југославије у иностранству*, који се односио на заштиту архивске грађе ресора иностраних послова, који су проглашени државном својином. *Пројекат закона о државним архивама и регистратурама Краљевине Југославије* из 1935. године, који практично није заживео, осликавао је постојање свести културне и научне елите о потреби да се на јединствени начин уреди заштита архивске грађе, у којој је доминантно место припадало управо архивској грађи државних органа.

„Нерешена ситуација“ у Краљевини, оставила је простора да се јединствени систем заштите архивске грађе државних органа власти заснује и уреди у федеративној и социјалистичкој Југославији. Основна начела система заштите архивске грађе, која су свој историјски предуслов имали у билансу Другог светског рата, дефинисана су *Општим законом о архивској грађи* из 1950. године. На основу тога започео је озбиљнији приступ заштити архивске грађе највиших органа власти у југословенској држави, која се мора посматрати са неколико, међусобно повезаних, аспеката: историјског, државно-правног и архивистичког.

Због тога су службена гласила објављивана у Краљевини Срба, Хрвата и Словенаца/Краљевини Југославији, па и претходно, у Краљевини Србији, незаобилазни извори за истраживање „првих корака“ у развоју архивистичке мисли и праксе у Југославији. Службена гласила савезних и републичких законодавних органа у југословенској држави после Другог светског рата један су од основних извора за проучавање законске основе уређења система заштите архивске грађе државних органа. Не мање значајни су и прописи о организацији и делокругу рада савезних органа управе и савезних организација, Државној архиви/Архиву Југославије, али и подзаконски прописи који су непосредно после рата регулисали привремено обезбеђење архива, заштиту споменика културе, прикупљање, чување и привремено шкартирање архивског материјала. За потпуно истраживање наше теме такође су значајни и прописи о уређењу канцеларијског пословања савезних органа управе у периоду од 1945. до 1991. године, тако да ће они имати своје место у изворима које ћемо користити.

Истраживање насловљене тема је постављено у одређене историјске оквире. Због тога је неопходно консултовати литературу која обрађује историју југословенске државе у другој половини 20. века, специфичне по много чему, али врло озбиљног

приступа питању заштите архивске грађе као културног добра и историјског извора од прворазредног значаја.

Архивистичка литература и она која се бави заштитом културних добара, објављена у Југославији у времену које је предмет нашег истраживања, као и доступна актуелна упоредна литература која се бави заштитом архивске грађе највиших државних органа, архивска теорија и пракса земаља у окружењу, утицаји европских архивистичких школа, биће од великог значаја за анализу система заштите архивске грађе југословенских државних органа у време постојања ове државе.

Не смемо занемарити значај чланака објављених у часопису *Архивист*, у издању Друштва архивских радника Југославије, *Архивски преглед* – Друштва архивских радника Србије, *Архив*, стручни часопис Архива Југославије, *Архивски вјесник*, часопис Хрватског државног архива и друге, који обрађују методологију и друга питања заштите архивске грађе највиших државних органа, а који су представљали (или представљају) резултат упоредне архивистичке теорије и праксе у некадашњим југословенским републикама.

Стручна упутства и препоруке, настали као резултат развијене стручне праксе у Југословенској архивској делатности спадају у ред обавезних објављених извора, на којима се и данас заснива систем заштите архивске грађе државних органа власти.

Поред наведених извора подједнаку пажњу завређује и рад међународних архивских асоцијација, на основу кога су настали значајни стручни стандарди и препоруку. Тако ћемо у истраживању, као извор, користити и међународни стандарде као што су, на пример, *ISAD(G) – Општи међународни стандард за опис архивске грађе*, *ISAAR(CPF) – Међународни стандард архивског нормативног записа за правна, физичка лица и породице*, *Етички кодекс архивиста*.

ЗНАЧАЈ ИСТРАЖИВАЊА

Заштитом архивске грађе државних органа бавили су се у појединачним чланцима и расправама углавном архивисти. На нашим просторима до сада, међутим, није било озбиљнијег целовитог истраживања које би резултирало хронолошко-тематским приказом организованог система заштите ове врсте архивских докумената. То је један од разлога што смо се определили за истраживање тако важне области, каквом оправдано сматрамо заштиту архивске грађе највиших државних органа југословенске државе. Приказом проблема са више аспеката, значај истраживања и

његових резултата ће се рефлектовати на више научних области: од правне регулативе заштите културних добара, до историје и архивистике, што ће бити резултат мултидисциплинарног приступа теми која је предмет истраживања.

Значај нашег истраживања је, пре свега, у томе што представља први целовит покушај да се, на највишем научном нивоу, истражи и обради питање заштите архивске грађе савезних органа југословенске државе. Такође, мишљења смо да је наше истраживање један од скромних покушаја да се коригује постојећа инертна друштвена свест о значају архивске грађе за националну и државну историју, културу и научни рад уопште. Желимо да верујемо да резултати нашег истраживања и њихова синтеза могу довести до успостављања одговорнијег и озбиљнијег односа државе и друштвене заједнице према архивској грађи и потреби њене правовремене заштите. Уколико резултати нашег истраживања изнети у будућој докторској дисертацији, буду довели до другачије слике о архивима, од оне да су архиви статичне и затворене установе, које чувају „тамо неку стару хартију“, ка томе да архиви представљају битан елеменат националног идентитета и саставни, репрезентативни део друштвене, образовне и културне политике једне државе, значај предметног истраживања и будуће докторске дисертације биће утолико већи и у сваком случају оправдан.

КОМПОЗИЦИЈА ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ

Рад би се састојао од следећих делова: *садржаја, предговора, седам поглавља - хронолошко-тематски постављених делова, закључка, сажетак* на енглеском, немачком и француском језику и *библиографије* (извори и литература). Свако од седам основних поглавља имало би своја потпоглавља, такође постављених по комбинованом хронолошко-тематском принципу. Потпоглавља, уколико то предмет обраде и извори захтевају, такође би се састојала од мањих тематских целина.

ПРЕДГОВОР би садржао критички осврт на тему, при чему би се акценат ставио на појашњење значаја истраживања ове теме, био представљен метод истраживања, а потом дат критички осврт на изворе и библиографију, као и преглед структуре рада.

Прво поглавље, **УВОД**, би садржало четири потпоглавља и било посвећено појмовном одређену архивске грађе као културног добра и историјског извора првог реда, њеном настанку и значају, као и значају заштите архивске грађе. У том систему, веома значајно место заузима заштита архивске грађе државних органа. Да би се

разумео значај савремене заштите, неопходно је упознати се са историјским прегледом заштите, и у оквиру тога искуствима југословенске државе до 1941. године, као и у периоду рада југословенске владе у избеглиштву.

Друго поглавље, **БИЛАНС ДРУГОГ СВЕТСКОГ РАТА И АРХИВСКА ГРАЂА ДРЖАВНИХ ОРГАНА У ЈУГОСЛАВИЈИ (1945-1950)** састојало би се од шест потпоглавља. У њима би најпре били приказани „резултати“ Другог светског рата, као предуслов за стварање нове југословенске државе на федералном принципу. Приказ и анализа рада савезних органа државне власти као стваралаца архивске грађе, заједно са врстом исте, представљао би посебно потпоглавље у оквиру овог поглавља. Организација јединственог система заштите архивске грађе државних органа има своје темеље управо у првим послератним годинама, када се, као једно од актуелних питања, „отворило“ и постојање евентуалних утицаја архивске праксе и теорије СССР-а. Због тога би овом питању било посвећено посебно потпоглавље у другом поглављу.

Треће поглавље, **АРХИВСКА ГРАЂА ФЕДЕРАЦИЈЕ У ОКВИРУ ЈЕДИНСТВЕНОГ СИСТЕМА ЗАШТИТЕ (1950-1964)**, имало би пет потпоглавља у којима би било приказано функционисање југословенске федерације у датим хронолошким оквирима, као и анализирани нормативни оквири заштите архивске грађе федерације, који су тада били постављени на нивоу јединственог система заштите архивске грађе у земљи. Једно од потпоглавља би било посвећено оснивању и раду највишег стручног тела у области архивске делатности Југославије, Архивском савету, чије је активна улога у архивској делатности савезне државе била веома значајна. Истовремено, оснивањем Државне архиве ФНРЈ постављен је основ сабирању и заштити архивске грађе федерације. Посебно потпоглавље би се односило на методологију заштите архивске грађе државних органа, у оквиру кога би се анализирала основна питања превентивне (заштите у поступку настајања, код стваралаца) и институционализоване заштите, у архивској установи. Свакако је, у овом смислу, актуелан био утицај европске архивске школе на непосредну заштиту архивске грађе државних органа, због чега би и то питање било обрађено у овом поглављу.

Четврто поглавље, **ДЕЦЕНТРАЛИЗАЦИЈА ДРЖАВЕ И ЗАШТИТА АРХИВСКЕ ГРАЂЕ ФЕДЕРАЦИЈЕ (1964-1980)**, садржало би четири потпоглавља. Прво би чинио приказ друштвено политичких и економских односа у Југославији који су представљали пут ка одумирању савезне државе. Судбином архивске грађе настале радом савезних државних органа бавила би се три потпоглавља у овом поглављу. Специфичности методологије заштите архивске грађе условљене недостатком

законодавне регулативе, која је пратила новонастале процесе у држави самоуправног социјализма, у периоду које обрађује ово поглавље, захтевале су да буду посебно анализирани. Валоризација архивске грађе у условима њеног масовног произвођења од стране већ постојећег „гломазног“ административног апарата била би предмет посебног потпоглавља, у оквиру овог поглавља. Посебно значајна је, у овом периоду, била улога Архива Југославије, те ће једно потпоглавље бити посвећено функционисању ове установе у наведеном периоду.

Пето поглавље под називом ***ЗАШТИТА АРХИВСКЕ ГРАЂЕ ОРГАНА ФЕДЕРАЦИЈЕ У ПЕРИОДУ (1980-1991)***, састојало би се од седам потпоглавља. Прво потпоглавље би карактерисала анализа друштвено-политичког тренутка оличеног у вештачком одржавању федерације, насупрот све очигледнијем „губљењу нити са савезном државом“. У таквим околностима, издвојила се нова нормативна регулатива заштите архивске грађе државних органа, којој бисмо смо посветили посебно потпоглавље. Какве су импликације имали *lex specialis* и подзаконски прописи донети на основу њега, на практичне мере заштите архивске грађе органа власти, размотрили бисмо у посебном потпоглављу посвећеном статусу и раду Архива Југославије као савезне организације надлежне за заштиту архивске грађе. Реституцији (повраћају) архивске грађе савезних органа која се налазила у архивима изван земље, као питању веома значајном за целовитост архивског фонда савезне државе, биће посвећено једно потпоглавље. А посебну тематску целину чиниће анализа рада међународних архивских асоцијација, приказ стручних стандарда и препорука као и њихова примена у заштити архивске грађе савезних државних органа.

Шесто поглавље, под називом ***АРХИВСКА ГРАЂА ДРЖАВНЕ ПРОВЕНИЈЕНЦИЈЕ ПОД ПОСЕБНИМ РЕЖИМОМ ЗАШТИТЕ***, које би се састојало од шест потпоглавља, представљало би посебну компаративну анализу заштите архивске грађе настале радом војних савезних органа, савезних министарстава унутрашњих и спољних послова, која је остала под посебним режимом, изван јединственог система заштите грађе осталих савезних државних органа. Посебну пажњу бисмо посветили стању заштите архивске грађе Комунистичке партије Југославије и архиви Јосипа Броза Тита.

Седмо поглавље, под називом ***ОТВОРЕНА ПИТАЊА ЗАШТИТЕ САВЕЗНИХ ОРГАНА ЈУГОСЛОВЕНСКЕ ДРЖАВЕ*** садржало би седам потпоглавља. У оквиру њих би, приказом узрока и последице грађанског рата у СФРЈ, била размотрена посебно осетљива питања заштите архивске грађе савезних органа државе „која

нестаје“. Истражили бисмо и представили судбину архивске грађе федерације у условима непосредне ратне опасности и ратног стања. Са тим у вези, истакли бисмо питања као што су сукцесија у области архивске грађе између држава правних наследница СФРЈ, судбина архивске грађе савезних органа за време бомбардовања СРЈ, али и за време друштвено-политичких промена које су се на овим просторима догодиле на крају 20 века. У овим темама се не може занемарити значај и улога међународних архивских стандарда за заштиту архивске грађе у ванредним околностима, због чега ће том питању бити посвећено посебно потпоглавље. Предмет једног потпоглавља представљала би анализа статуса и даље судбине Архива Југославије, заједно са његовом актуелном улогом у очувању целовитог архивског фонда југословенске државе. Утицај савремених технологија је очигледан и све више присутан у архивској теорији и пракси, због чега бисмо посебно потпоглавље посветили овој теми. Питање едукације архивских кадрова, такође веома значајно, завређује да буде предмет посебног потпоглавља. А не мање важну тему представља однос архивистике и историје, статус архивистике „у служби историографије“, због чега би посебно потпоглавље у овом поглављу било посвећено управо приказу и анализи специфичног односа који постоји између историје и архивистике.

У **ЗАКЉУЧКУ** ћемо сумирати резултате истраживања система заштите архивске грађе савезних органа југословенске државе у наведеном периоду. Потом би следио *сажетак* на енглеском, немачком и француском језику.

БИБЛИОГРАФИЈУ би чинио списак коришћених необјављених и објављених извора, мемоарске грађе, периодике и најважније литературе: монографских историографских публикација, стручних архивистичких публикација и чланака, за предмет истраживања у целини и појединостима.

На крају рада би се налазио *Садржај*.

Структура дисертације

ЗАШТИТА АРХИВСКЕ ГРАЂЕ САВЕЗНИХ ОРГАНА У ЈУГОСЛАВИЈИ (1945-1991)

ПРЕДГОВОР

Критички осврт на тему, изворе и литературу

1. УВОД

1.1. Архивска грађа као културно добро и историјски извор првог реда – појам, настанак и значај

1.2. Заштита архивске грађе – национални интерес и државни императив

1.3. Заштита архивске грађе државних органа - поглед у историју и искуство југословенске државе до 1941. године

1.4. Југословенска влада у избеглиштву и архивска грађа настала њеним радом

2. БИЛАНС ДРУГОГ СВЕТСКОГ РАТА И АРХИВСКА ГРАЂА ДРЖАВНИХ ОРГАНА У ЈУГОСЛАВИЈИ (1945-1950)

2.1. Биланс рада и нова држава

2.2. „Централизована федерација“ и њени органи власти

2.3. Врста архивске грађе централних државних органа

2.5. Први послератни покушаји уређења заштите архивске грађе државних органа – између прокламованог и стварног

2.6. Совјетски обрасци – усвајање и прилагођавање југословенској стварности

3. АРХИВСКА ГРАЂА ФЕДЕРАЦИЈЕ У ОКВИРУ ЈЕДИНСТВЕНОГ СИСТЕМА ЗАШТИТЕ (1950-1964)

3.1. Југословенска федерација

3.2. Нормативни оквири заштите архивске грађе органа федерације у периоду 1950 - 1964. година

3.3. Архивски савет Југославије

3.4. Државна архива ФНРЈ – оснивање и рад до 1964. године

3.5. Методологија заштите архивске грађе органа федерације у периоду од 1950. до 1964. године

3.5.1. Превентивна заштита – архивска грађа и регистратурски (документарни) материјал у поступку настанка

3.5.2. Институционализована заштита – однос између стваралаца и архива као установе заштите

3.5.3. Између истока и запада: утицаји европске архивистике

4. ДЕЦЕНТРАЛИЗАЦИЈА ДРЖАВЕ И ЗАШТИТА АРХИВСКЕ ГРАЂЕ ФЕДЕРАЦИЈЕ (1964-1980)

4.1. Од централне државе до децентрализоване федерације

4.1.1. Уставно преобликовање државе (1964-1974)

4.1.2. Држава „самоуправног федерализма“ (1974-1980)

4.2. Правна празнина у законској регулативи заштите архивске грађе федерације

4.3. Методологија заштите архивске грађе органа федерације у периоду од 1964. до 1980. године

4.3.1. Канцеларијско и архивско пословање државних органа као елемент претходне заштите архивске грађе

4.3.2. Регистратурски материјал масовног и шаблонског карактера – потреба или баласт у пословању државних органа

4.3.3. Валозирација архивске грађе и регистратурског материјала савезних органа власти

4.3.4. Административни апарат и архивска грађа државних органа

4.4. Архив Југославије, између управне функције и културне мисије

5. ЗАШТИТА АРХИВСКЕ ГРАЂЕ ОРГАНА ФЕДЕРАЦИЈЕ У ПЕРИОДУ ОД 1980. ДО 1991. ГОДИНЕ

5.1. „Одржавање федерације“ и друштвено-политичка реалност – одраз у области заштите архивске грађе савезних органа власти

5.2. Закон о архивској грађи федерације из 1986. године као *lex specialis*

5.3. Подзаконски прописи о заштити архивске грађе федерације и њихова примена

5.4. Специфичности стручне методологије рада на заштити архивске грађе федеративних органа власти у периоду од 1980. до 1991. године

5.5. Међународне архивске асоцијације – искуства, стручне препоруке, стандарди и њихова имплементација у заштити архивске грађе државних органа

5.6. Сабирање писане културне баштине југословенске државе - Архив Југославије као савезна организација

5.7. Реституција архивске грађе федерације

6. АРХИВСКА ГРАЂА ДРЖАВНЕ ПРОВЕНИЈЕНЦИЈЕ ПОД ПОСЕБНИМ РЕЖИМОМ ЗАШТИТЕ

6.1. Идеологија у држави - архивска грађа партијских органа и организација „од државног значаја“

6.2. Архивска грађа у систему народне одбране – војни органи и организације као ствараоци

6.3. Архивска грађа Министарства унутрашњих послова СФРЈ као дела извршне власти и њена заштита - „пов. и строго пов.“

6.4. Архив Министарства иностраних послова – сведок креирања спољне политике југословенске државе

6.5. Јосип Броз Тито - значај и систем заштите архивске грађе настале радом личности, председника државе и маршала Југославије

6.6. Упоредна анализа стања заштите архивске грађе државне провенијенције под посебним режимом заштите

7. ОТВОРЕНА ПИТАЊА ЗАШТИТЕ АРХИВСКЕ ГРАЂЕ САВЕЗНИХ ОРГАНА ЈУГОСЛОВЕНСКЕ ДРЖАВЕ

7.1. Распад федерације и заштита архивске грађе савезних органа власти

7.2. Међународни стандарди и национални прописи о заштити архивске грађе у ванредним околностима - случај ратних сукоба на подручју Југославије

7.3. У ванредним околностима - архивска грађа органа федерације и њена заштита у случају непосредне ратна опасност и ратног стања

7.3.2. Питање сукцесије у области заштите архивске грађе федерације

7.3.3. Архивска грађа савезних органа за време бомбардовања СРЈ, 1999.

7.3. 4. Револуционарна свест или „чишћење“ историје – судбина архивске

грађе федерације у процесу радикалних друштвених, политичких и економских промена

7.4. Архивски фонд Југославије – „распарчана целина“ или обједињавање историје

7.5. Савремене технологије и њихова примена у настанку и заштити архивске грађе државних органа – предности и изазови

7.6. Едукација архивских кадрова

7.7. Архивистика у „служби“ југословенске историографије, на примеру заштите архивске грађе државних органа у Југославији

ЗАКЉУЧАК

САЖЕТАК (енглески, француски, руски)

БИБЛИОГРАФИЈА

САДРЖАЈ

БИБЛИОГРАФИЈА

НЕОБЈАВЉЕНИ ИЗВОРИ

Архив Југославије

Фонд 130 - Савезно извршно веће – СИВ, 1953. - 1992.
Фонд 160 - Савезна народна скупштина, 1945. - 1951.
Фонд 165 - Законодавни савет Владе ДФЈ, 1945. - 1946.
Фонд 182 - Комитет за законодавство и изградњу народне власти Владе ФНРЈ, 1946. - 1950.
Фонд 218 - Југословенски институт за заштиту споменика културе, 1944. – 1972.
Фонд 314 - Комитет за културу и уметност Владе ФНРЈ, 1946. - 1948.
Фонд 316 - Министарство за науку и културу Владе ФНРЈ, 1945. - 1950.
Фонд 317 - Савет за науку и културу Владе ФНРЈ, 1945. - 1953.
Фонд 318 - Савезни секретаријат за образовање и културу, 1954. - 1967.
Фонд 319 - Савезни секретаријат за образовање и културу, 1967. - 1971.
Фонд 507 - Савез комуниста Југославије, 1919. - 1990.
Фонд 511 - Комитет ООСК у органима и организацијама Федерације, 1973. - 1990.
Фонд 514 - Комитет у ООСК у ССИП-у, 1962. - 1991.
Фонд 524 - Друштво за културну сарадњу Југославија – СССР, 1945. - 1950.
Фонд 595 - Савезни секретаријат за правосуђе и организацију савезне управе, 1971-1992.
Фонд 779 - Савезна влада – Генерални секретаријат, 1992. - 1999.
Фонд 837 - Кабинет Председника Републике, 1953. - 1980.
Фонд 838 - Лични фонд Јосипа Броза Тита, 1937. - 1980.
Архив Југославије, 1950 –

Архив Србије

Архив Србије, 1900 -
Друштво архивских радника Србије – Београд, 1954-1971.

Војни архив Министарства одбране Србије

GŠ-4 Treća uprava GŠ - Organizacijsko i mobilizacijsko odeljenje 1945-1958.
DS-4 Koordinacioni komitet FNRJ 1949-1951; 1954.

Дипломатски архив Министарства иностраних послова Србије

Архивска грађа настала радом СМПП и ДКП, 1945-1982

ОБЈАВЉЕНИ ИЗВОРИ

1. Анђелковић, Момчило, Гилер Б., Олга, *Правилник о преизимању, смештају, чувању, заштити и коришћењу архивске грађе у Архиву Југославије и о професионалној одговорности радника Архива у односу на архивску грађу*, Београд, 1994.
2. *Arhivi u vremenu tranzicije*, Zbornik radova sa Okruglog stola, Arhiv BiH, Sarajevo, 2001.
3. *Архивистички термиолошки речник*, Београд, 1975.
4. *Arhivistički standardi i postupci Državnog arhiva Quebeca*, Загреб, 1984.
5. *Архивска грађа као извор за историју*, Зборник радова, Архив Србије, Београд, 2000.
6. *Архивско веће при Архиву Србије 1967-1973. Стручна упутства и препоруке Архивског већа*, приредио Ћировић, Драган, Београд, 1974.
7. *Велике силе и мале државе у хладном рату 1945-1955. Случај Југославије*, зборник радова, Београд, 2005.
8. Гилер, Олга, *Формирање архивског фонда на нивоу федерације из области банкарства*, реферат на Другом Савезном саветовању архивских радника Југославије, Београд, 1982.
9. Докнић, Бранка, Петровић, Ф. Милић, Хофман, Иван, *Културна политика Југославије 1945-1952*, (зборник докумената), Београд, 2009.
10. *Документи централних органа КПЈ, НОР и револуција (1941-1945)*. књ. 22-23. Београд, 1996.
11. *Документи Међународног архивског савета (МАС) (превод са енглеског Ранка Рађеновић)*, Архив 1-2, 2007.
12. *Етички кодекс архивиста*, „Архивски преглед“, 1-2, Београд, 1996-1997.
13. *Етички кодекс на служителите в државните архиви*, Државна агенција „Архиви“, Софија, 2007 - 2008.
14. [Записници са седница Министарског савета Краљевине Југославије 1929-1931](#), приредили Љубодраг Димић, Никола Жутић, Благоје Исаиловић, Београд, 2002.
15. [Записници са седница Министарског савета Краљевине Југославије 1941-1945](#), приредили Комнен Пијевац, Душан Јончић, Београд, 2004.
16. *Записници са седница Политбироа Централног комитета КПЈ:(11. јун 1945 - 7.јул 1948)*, приредио Бранко Петрановић, Београд, 1995.
17. *Закључци са ХЛI Међународне конференције Округлог стола архива, Малта, 17–21. новембар 2009 (превод с енглеског: Ранка Рађеновић)*, „Архив“ 1-2, Београд, 2009.
18. *Збирка прописа из архивске делатности*, приредио Павић Јован, Београд – Задар, 1987.
19. *Извештај о раду Савеза друштава архивских радника Југославије*, Сарајево, 1972.
20. *Извештај о раду Савеза друштава архивских радника Југославије за период између VII и VIII конгреса архивских радника Југославије*, 1972-1976, Београд, 1976.
21. *Извјештај о стању архивске дјелатности у Црној Гори*, Радна група Министарства културе и медија, Подгорица, 2006.
22. *Југославија 1918-1988. Статистички годишњак*, Савезни завод за статистику, 1989.
23. *Југославенске владе у избјеглиштву 1941-1943*, документи, приредио Богдан Кризман, Београд - Загреб, 1981.

24. *Југословенске владе у избеглиштву 1943-1945*, документи, приредио Бранко Петрановић, Београд - Загреб, 1981.
25. *Југословенска дипломатија 1945-1961* (Зборник радова), Институт за новију историју Србије, Београд, 2012.
26. Кларић, Славица, *Енергоинвестов модел архивирања визуелних података*, реферат на Трећем саветовању архивских радника Југославије, Сарајево, 1983.
27. Константинов, Милош, *Изградба на единствени општествено-правни основи на архивската дејност во СФР Југославија*, реферат са осмог конгреса архивских радника Југославије, Приштина, 1976.
28. Кукуров, Јосиф, Станојев, Владан, *Канцеларијско пословање*, збирка прописа, Београд, 1993.
29. *Културна политика Југославије, 1945-1952*, зборник докумената, књ. 1-2, приредили Бранка Докнић, Милић Ф. Петровић, Иван Хофман, Београд, 2009.
30. Лекић, Богдан, *Потребе, циљ и значај изградње јединственог система стручног рада архивске службе у СФРЈ*, реферат на осмом конгресу архивских радника Југославије, Приштина, 1976.
31. *МАС: Стратешки правац 2008–2018, Годишњи генерални састанак*, Куала Лумпур, 25–26. јул 2008 (превод с енглеског: Ранка Рађеновић), „Архив“, 1-2, Београд, 2008.
32. *Почетак краја СФРЈ : стенограм и други пратећи документи проширене седнице Извршног комитета ЦК СКЈ одржане 14-16. марта 1962. године*, приредио Миодраг Зечевић, Београд, 1998.
33. *Model Requirements for the management of Electronic Records MoReq specification*, Luxembourg, 2002.
34. *Републичко саветовање Савеза друштава архивских радника СР Србије, на тему вредновања документације ван архива*, стручни радови објављени у „Архивском прегледу“, 1-2, Београд, 1986.
35. *Рјечник архивске терминологије Југославије*, Zagreb, 1972.
36. *Трећа међународна конференција округлог стола у Загребу, 22-25. маја 1957*, издање „Архивиста“, Београд, 1958.
37. Чарни-Облак, Марија, Умек, Ема, *Основи организације стручног рада у архивима СФР Југославије*, реферат на осмом конгресу архивских радника југославије, Приштина, 1976.
38. Ћировић, Драган, *Планирање у архивима СФР Југославије*, реферат на Осмом конгресу архивских радника Југославије, Приштина, 1976.

МЕМОАРСКИ ИЗВОРИ

1. Броз, Јосип Тито, *Говори и чланци, I-XII*, Београд, 1959.
2. Броз, Јосип Тито, *Аутобиографска казивања*, Београд, 1983.
3. Вукмановић, Светозар Темпо, *Мемоари – револуција која тече, 1-3*, Београд, 1971.
4. Вукмановић, Светозар Темпо, *Мемоари – Револуција која тече, 4-7*, Београд, 1983.
5. Вуковић, Здравко, *Од деформације СДБ до маспока и либерализма, моји стенографски записи 1966-1972. година*, Београд, 1989.
6. Дедијер, Владимир, *Јосип Броз Тито, Прилози за биографију*, Љубљана, 1953, Београд 1953, 1978.
7. Дедијер, Владимир, *Тито говори*, Њујорк, 1953.
8. Дедијер, Владимир, *Изгубљена битка Јосифа Висарионовича Стаљина*, Сарајево, 1969, Љубљана 1969, Београд 1978.

9. Дедијер, Владимир, *Нови прилози за биографију Јосипа Броза Тита*, 1-2, Ријека, 1980-1981.
10. Ђилас, Милован, *Власт* (мемоари), Лондон, 1983.
11. Ђилас, Милован, *Дружење с Титом* (мемоари), Београд, 1990.
12. Ђилас, Милован, *Бесудна земља*, Београд, 2005.
13. Кардељ, Едвард, *Сабрана дела*, 1-6, Сарајево, 1979.
14. Кидрич, Борис, *Сабрана дела; чланци и расправе*, 1933- , Београд, 1959.
15. Перовић, Латинка, *Затварње круга – исход политичког распуста у СКЈ 1971-1972*, Сарајево, 1991.
16. Поповић, Коча, *Белешке уз ратовање*, Београд, 1988.
17. Ранковић, Александар, *Дневничке забелешке*, Београд, 2001.

ШТАМПА И ПЕРИОДИКА

1. *American Archivist*, The Society of American archivists (Chicago)
2. *Анали*, Друштво архивских радника Војводине (Нови Сад)
3. *Архиви*, Архивско друштво Словеније (Љубљана)
4. *Архивски вјесник*, Хрватски државни архив (Загреб)
5. *Архивска пракса*, Архив тузланског кантона (Тузла)
6. *Архивски записи*, Државни архив Црне Горе (Цетиње)
7. *Вестник архивиста*, Руско друштво историчара – архивиста (Москва)
8. *Време* (Београд)
9. *Гласник Удружења архивских радника Републике Српске* (Бања Лука)
10. *Историја 20. века* (Београд)
11. *Известия на државните архиви* (Софија)
12. *La Gazette des archives*, Асоцијација француских архивиста (Париз)
13. *Политика* (Београд), 1919-1991.
14. *Revista Arhivelor (Archives review)*, часопис Националног архива Румуније
15. *Службене новине Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца*, 1919-1941.
16. *Службени лист ДФЈ; ФНРЈ; СФРЈ; СРЈ*, 1945-2006.
17. *Токови историје* (Београд)

ЛИТЕРАТУРА/КЊИГЕ

1. *Архив Југославије 1950-2000*, монографија, Београд, 2000.
2. Анатољак, Стјепан, *Помоћне историјске науке*, Краљево, 1971.
3. Андријашевић, М. Живко, *Нација с грешком*, Цетиње, 2004.
4. Андријашевић, М. Живко, Растодер Шербо, *Историја Црне Горе*, Подгорица, 2006.
5. Association des archivistes francais: *Abrege d'archivistique Principes et pratiques du metier d'archiviste*, Paris, 2004.
6. Бабић, Сташа, *Грци и други*, Београд, 2008.
7. Баева, И., *Блгарија и источна Европа*, Софија, 2001.
8. Беуц, Иван, *Архивистика – Предавања др Ивана Беуца на архивистичком течају у Загребу 1968. године*, Загреб, 1968.
9. Беуц, Иван, *Основи регистратуре у теорији и пракси*, Сремски Карловци, 1973.
10. Брајзах, Ернст, *Историографија*, Београд, 2009.
11. Бобан, Љ., *Контроверзе из повијести Југославије*, 1-3, Загреб, 1987-1990.
12. Бранковић, З., *Канцеларијско пословање државних органа и радних организација*, Загреб, 1970. (III измењено и допуњено издање)

13. Brenneke, A., *Archivkunde Ein Beitrag zur Theorie und Geschichte des europaischen Archivwesens 1earbeitet nach Vorlesungsnachschriften und Nachlasspapieren und erganat von Wolfgang Leesch*, Leipzig, 1953. (Делимично преведено за интерну употребу)
14. Брук, Иванка, Поповић, Љубодраг, *Архивистика*, Београд, 1986
15. Вилфан, Сергеј и Жонтар, Жоже, *Архивистика*, Љубљана, 1973.
16. Gelb I. J, *A story of writing*, The University of Chicago Press. Chicago/London, 1963.
17. Гилер, Б. Олга, *Приручник за заштиту архивске грађе ван архива*, Титоград, 1983.
18. Даскалов, Г., *Блгаро-југославски политическии одношениа 1944-1945*, Софиа, 1998.
19. Дедијер, Владимир, Божић, Иван, Екмечић, Милорад, Ћирковић, Сима, *Историја Југославије*, Београд, 1972.
20. Димић, Љубодраг, *Културна политика Краљевине Југославије, 1929-1941*, I-III, Београд 1996-1997.
21. Димић, Љубодраг, *Срби и Југославија. Простор, друштво, политика*, Београд 1998.
22. Димић, Љубодраг, *Историја српске државности, Србија у Југославији*, Нови Сад, 2001.
23. Direction des Archives de France: *Les archives electronique – Manuel pratique*, Paris 2002.
24. *Државна архива Народне Републике Србије 1900-1950*, Београд, 1951.
25. Дуичев, Иван, *Лекции по архивистика*, Университетско издателство „Св. Кл. Орхидски“ Софиа, 1993.
26. Duranti, Luciana, *I documenti archivistici. La gestione dell' archivio da parte dell ente produttore*, Roma, 1997. Превод: *Архивски записи. Теорија и пракса*, превели Мате Крижман и Јосип Колановић, Загреб, 2000.
27. *Elektronički zapisi, priručnik*, Zagreb, 2003.
28. Enders, Gerhart, *Archivverwaltungslehre, veb Deutscher Verlag der Wissenschaften*, Berlin, 1967. Превод: *Послови у архиву*, превела Јелена Аћимовић-Марић, Београд, 1981.
29. *Encyclopedia of European Social History, 1-6*, New York – London, 2001
30. Жонтар, Жоже, *Архивска техника*, Љубљана, 1972.
31. Žontar, Jože, *Arhivska veda v 20. stoletju*, Ljubljana, 2003.
32. Žumer, Vladimir, *Valorizacija dokumentarnega gradiva za zgodovino, znanost in kulturo*, Ljubljana, 1995.
33. Зундхаусен, Холм, *Историја Србије, од 19. до 21. века*, Београд, 2009.
34. Ivanović, J, *Priručnik iz arhivistike*, I deo, Zagreb, 2010.
35. *Из архивистике*, приручник за службенике архива, Београд, 1959.
36. *Интервенционизам Уједињених нација 1991-2004*, Београд, 2011.
37. ICA - *Electronic records: A workbook for archivists*, Paris, 2005.
38. Jenkinson Hilary, *Manual of Archiv Administration*, Oxford, 1922. (издања Лондона 1937. и 1966)
39. Јовановић, Слободан, *Држава*, 1-2, Београд, 1936.
40. Karaman, Igor, *Studije i prilozi iz arhivistike*, Zagreb, 1993.
41. Kitching Cristopher, *Archive Builginds in the United Kingdom 1993/2005*, Phillimor, GB, 2007.
42. Кљајић, Мирјана, Кљајић, Негован, *Правни систем заштите културних добара у Србији*, Београд, 1996.
43. Коџар, Azem, Balta, Ivan, *Pomoćne historijske znanosti i arhivistika*, Tuzla 2004.
44. Kožar, Azem, *Arhivistika u teoriji i praksi*, Tuzla, 2005.

45. Кораћ, Љубиша, *Организација федерације у социјалистичкој Југославији 1943-1978*, Београд - Загреб, 1981.
46. Константинов, Милош, *Прилози и публикације архивских радника Југославије*, Београд, 1976.
47. Кузманова, М., *Историја на архивите и организација на архивното дело в Блгарија*, Софија, 1966.
48. Кремптон, Ј. Ричард, *Балкан после Другог светског рата*, Београд, 2003.
49. Куљић, Т., *Тито. Социолошко-историјска студија*, Београд 1998.
50. Лекић, Богдан, *Архивистика*, Београд, 2006.
51. Лукић, Радомир, *Теорија државе и права*, Научна књига, Београд 1968.
52. Manuel d'archivistique. *Theorie et pratique des Archives publiques en France. Ouvrage elabore par l' Association des archivistes francais*, Paris, 1970. (превод Радмила Поповић-Петковић), Београд, 1982.
53. Массон, В.М., *Перве цивилизации*, Академија наук СССР – Ленинградское отделение, Москва, 1989.
54. Millar, A.Laura, *Archives, principles and practices*, London, 2010.
55. Митровић, Андреј, *Продор на Балкан и Србија, 1908-1918*, Београд, 1981.
56. Митровић, Андреј, *Клио пред искушењима и расправљање са Клио*, Београд, 2001.
57. *Модернизација канцеларијског и архивског пословања у регистратурама*, приредила Мишић Татјана, Београд, 2010.
58. Павловић, К. Стеван, *Историја Балкана 1804-1845*, Београд, 2004.
59. Павловић, К. Стеван, *Србија – историја иза имена*, Београд, 2004.
60. Пери, Марвин, *Интелектуална историја Европе*, Београд, 2000.
61. Петрановић Бранко, *Историографија и револуција*, Београд, 1984.
62. Петрановић, Бранко, *Историја Југославије*, Београд, 1988.
63. Петрановић, Бранко, *Искусство народне демократије као партијске државе*, Београд, 1994.
64. Петрановић, Бранко, *Историографске контроверзе*, Београд 1998.
65. Петрановић, Бранко, *Југославија на размеђу (1945-1990)*, Подгорица, 1998.
66. Петрановић, Бранко, Зечевић, Миодраг, *Југословенски федерализам – идеје и стварност, I-II*, Београд 1987.
67. Петрановић, Бранко, Зечевић, Миодраг, *Агонија две Југославије*, Шабац 1991.
68. Попов, Д., Божилов, И., Георгијева, Ц., Косев, К., Пантев А., Баева, И., *Историја Бугарске*, Београд, 2008.
69. Поповић, Љ. Богдан, *Историја министарства иностраних дела Србије*, Београд, 2010.
70. Поповић, Ј. Јован, *Правни систем заштите архивске грађе и регистратурског материјала и начин канцеларијског пословања на нивоу државне заједнице Србије и Црне Горе и Република Србије и Црне Горе*, Београд, 2003.
71. *Приручник из архивистике*, Загреб, 1977.
72. *Приручник из архивистике*, Друштво француских архивиста, предговор Андре Шамсон, превод, Београд, 1982.
73. *Приручник о канцеларијском и архивском пословању*, Београд, 1983.
74. Радовановић, Бориша, *Огледи из архивистике*, Крагујевац, 2010.
75. Радојевић, Мира, *Научник у политици*, Београд 2007.
76. Радосављевић, В., Петровић, Радмила, *Конзервација и рестаурација архивске и библиотечке грађе и музејских предмета од текстила и коже*, Београд, 2000.
77. Растодер, Шербо, *Црна Гора у егзилу*, Подгорица, 2004.
78. Ристовић, Милан, *Немачки нови поредак и југоисточна Европа*, Београд, 2005.

79. Ritzenthaler, M.L., Munof, G.J., Long, M.S., *Upravljanje zbirkama fotografija*, Zagreb, 2004.
80. Робертс, Џон М., *Европа 1880-1945*, Београд, 2002.
81. Schellenberg, T. R., *Modern archives. Principles and techniques*, Chicago, 1957. Превод: *Модерни архиви. Принципи и техника рада*. Превод: Саво Давидовић и Крешимир Немет, Београд 1968.
82. Станковић, Ђорђе, Димић Љубодраг, *Историографија под надзором*, 1-2, Београд, 1996.
83. Станковић, Ђорђе, *Изазов нове историје*, 1-2, Београд 1992, 1994.
84. Станковић, Ђорђе, *Искушења југословенске историографије*, Београд, 1988.
85. Stanković, Đorđe, *Istorijski stereotipi i naučno znanje*, Beograd, 2004.
86. Stefanović-Štambuk, Jelica, *Diplomatija u međunarodnim odnosima*, Beograd, 2008.
87. Stojčevski, Gjorgji, *Priročnik po arhivistika*, Skopje, 2006.
88. Никифорова, Л.А., Белова, Г.А., *Теори и практика архивског дела СССР*, Москва, 1966. *Теорија и пракса архивске службе СССР*, превод Мира Дајић, Београд, 1976.
89. Casanova, Eugenio, *Archivistica*, 20 edizione, Torino, 1966.
90. Charles M. Dollar, *Arhivistika I informacijske tehnologije, Utjecaj informacijske tehnologije na arhivsku teoriju i praksu*, Zagreb, 1989.
91. Williams, W. Caroline, *Managing Archives, Foundations, Principles and Practice*, Oxford, 2006.

НАУЧНИ ЧЛАНЦИ, ПРИЛОЗИ И РАСПРАВЕ:

1. Алексов, Иван, *Проблеми примопредаје архивске грађе из регистратура*, „Архивски преглед“, 1-2, Београд, 1985.
2. Анђелковић, Момчило, *Зграда Архива Југославије: од Дома Краља Александра I за ученике средњих школа до Архива Југославије (Историјат зграде Архива Југославије)*, „Архив“, 2, Београд, 2001.
3. Ацић, Светлана, *Архивистика и усмени извори*, „Архив“, 1-2, Београд, 2003.
4. Берић, Нада, *50 година од оснивања Међународног архивског савета, 1948-1998*, „Архивски преглед“, 1-4, 1998-1999.
5. Биљан, Фрањо, *Међународни пројект о истраживању архивских извора за историју балканских народа*, „Архивист“, 1-2, Београд, 1978.
6. Босић, Милован, *Архивска грађа друштвено-политичких организација*, „Архивски преглед“, 2, 1969, Београд
7. Босић, Милован, *Архивски извори за историју Савеза комуниста Југославије до 1941. године*, „Архивски преглед“, 2, Београд, 1969.
8. Вуковић, Љубица, *Комитет за законодавство и изградњу народне власти Владе ФНРЈ 1946–1950 – установа и њена архивска грађа*, „Архив“, 1-2, Београд, 2010.
9. Гавриловић, Даница, *Методологија шкартирања*, „Архивски преглед“, 1-2, Београд, 1966.
10. Гавриловић, Даница, *Архиви у Француској*, „Архивски преглед“, 1, Београд, 1969.
11. Гилер, Олга, *Листе категорија регистратурског материјала са роковима чувања*, „Архивист“, 1-2, Београд, 1978.
12. Љ.Димић, *Историјски извори и историјско мишљење (Како су америчке обавештајне службе виделе Југославију 50-тих и 60-тих година 20. века)*, „Токови историје“, 3, Београд, 2007.
13. Докнић, Бранка, *Архивска грађа као културна баштина*, „Архив“, 1-2, Београд, 2003.

14. Драшкић, Божидар, *Критеријуми за утврђивање појма стваралаца архивске грађе-регистратура*, „Архивист“, 1-2, Београд, 1986.
15. Ђенић, Р. Бошко, *Микрофилмовање архивске грађе*, „Архивски преглед“, 2, Београд, 1980.
16. Ђуровић, Арсен, *Архиви у Европи. Торре до Томбо, Национални архив Португала у Лисабону*, „Шумадијски анали“, 5, Крагујевац, 2009.
17. Жумер, Владимир, *Употреба међународног стандарда ISO 15489 (Управљање документима) у Словенији (превод са словеначког Лилијана Трифуновић Ратковић)*, „Архив“, 1-2, Београд, 2010.
18. Зечевић, Миодраг, *Стварање општих аката*, „Привредни преглед“, Београд, 1990.
19. Јаћимовић, Олга, *Архивско веће Србије*, „Архивски преглед“, 1- 2, Београд, 1967.
20. Јеремјејев, Г. Станислав, *Стандард за описивање архивске грађе Encoded archival description (EAD) (превод са руског Сузана Срдновић)*, „Архив“, 1, Београд, 2005.
21. Јоветић, Нада, *Оштећења архивске грађе и књига изазвана гљивама и мере за њихово спречавање и санацију*, „Архив“, 3, Београд, 2002.
22. Јоветић, Нада, *Међународни симпозијум: Излагање архивског, библиотечног материјала, као и ликовних представа на папиру: Стандарди у заштити*, „Архив“, 1-2, Београд, 2003.
23. Јончић, Душан, *Почеци међународне сарадње Архива Југославије*, „Архив“, 1, Београд, 2006.
24. Jurukov, Dime, *Suradnja i medjusobne obaveze imatelja I državnog arhiva Republike Makedonije na zaštiti dokumentarnog materijala I arhivskog gradiva, sukladno pozitivnim zakonskim propisima*, „Arhivski vjesnik“, Загреб, 2002.
25. Ларин Васиљевич, Михаил, *Сверуски научноистраживачки институт за документацију и архивистику: основне етапе развитка и правци делатности*, „Архив“, 2, Београд, 2004.
26. Лекић, Богдан, *Методологија прикупљања и врсте мемоарске грађе*, „Архивист“, 1-4, Београд, 1966-67.
27. Лекић, Богдан, *Неке особености документарне и мемоарске грађе*, „Архивист“, 1-4, Београд, 1966-67.
28. Лекић, Богдан, *Послератни развој система заштите архивске грађе и регистратурског материјала ван архива и даљи правци развоја у СР Србији*, „Архивски преглед“, 1-2, Београд, 1974.
29. Лекић, Богдан, *Развој архивске службе у СР Србији без покрајина*, „Архивски преглед“, 1-2, Београд, 1976.
30. Б. Лекић, *Валоризација архивске грађе*, „Архивист“, 1-2, Београд, 1986.
31. Б. Лекић, *Архивско законодавство Југославије*, „Архивски преглед“, 1-4, Београд, 1996.
32. Милошевић, Миладин, *60 година од оснивања Архива Југославије*, „Архив“, 1-2, Београд, 2010.
33. Миладиновић, М. Милан, *Извори за етику народноослобилачког рата и револуције*, „Архивски преглед“, 2, 1969, Београд
34. Момчиловић, Ђорђе, *Архивска грађа из периода рата и револуције народа Југославије*, „Архивски преглед“, 2, 1969, Београд
35. Живковић, Никола, *Прикупљање архивске грађе за историју другог светског рата*, „Архивски преглед“, 2, 1969, Београд
36. Неикова, Андриана, *Блгарската нациоанлна архивна система като централизиран модел – постижениа, проблеми, тенденции*, „Архивен преглед“, 1-2, Софија, 1995.

37. Неикова, Андриана, *Архивите като индикатор за државноста, Државноста в историата*, „Алманах полемика“, Ч.И.София, 2000.
38. Павићевић, Бранко, *Рад у совјетским архивима*, „Архивски алманах“, 2-3, Београд, 1960.
39. Пејовић, Снежана, *Архивска грађа 20. вијека и историографија у Црној Гори*, Atlanti, Vol, Трст, 2009.
40. Pejovic, Snezana, *Private archives in transition conditions: problem of control, Protection and Accessibility of Private Archives in Montenegro*, Atlanti Vol. 17. No 1-2, Trieste, 2007.
41. Пејовић, Снежана, *Планирање за случај опасности у архивима: заборављена обавеза у Црној Гори*, Atlanti Vol. 18. No 1-2, Trieste, 2008.
42. Пејовић, Снежана, *Архиви и web tehnologija: nezaobilazni imperativ modernoga doba*, Atlanti Vol. 20. No 1-2, Trieste, 2010.
43. Перовић-Ивовић, Светлана, *Превентивна заштита писаног културног наслеђа*, „Архив“ бр. 2, Београд, 2004.
44. Петровић, Милић, *Заштита грађе ван архива*, „Архивски преглед“, 2, Београд, 1980.
45. Петровић, Милић, *Заштита грађе ван архива друштвено-политичких организација СР Србије*, „Архивски преглед“, 1-2, Београд, 1983.
46. Петровић, Милић, *Осврт на групацијска саветовања са регистратурама из исте области делатности као облик рада на заштити грађе ван архива*, „Архивски преглед“, 1-2, Београд, 1983.
47. Петровић, Милић, *Оријентациона листа категорија регистратурског материјала у организацијама удруженог рада и другим самоуправним организацијама и заједницама за категорије материјала ван основне делатности*, „Архивски преглед“, 1-2, Београд, 1984.
48. Петровић, Милић, *Преузимање архивске грађе*, „Архивски преглед“, 1-2, Београд, 1985.
49. Петровић, Ф. Милић, *Народна банка Југославије – више архивских фондова у једној институцији*, „Архив“, 1, Београд, 2004.
50. Поповић, Јелена, *Шта је са заштитом архивске грађе СК и других друштвено-политичких организација*, „Архивски преглед“, 1-2, Београд, 1967.
51. Поповић, Н. Јован, *Надлежност Архива Југославије према одредбама Закона о организацији и делокругу савезних органа управе и савезних организација*, „Архивист“, 1-2, Београд, 1978.
52. Поповић, П. Јован, *Заштита архивске грађе и регистратурског материјала кривично правним мерама*, „Самоуправно право“, 4, Београд, 1989.
53. Popović, P. Jovan, *Zakonske regulative o razmejitvi arhivskega gradiva v obstoječi zakonodaji*, „Arhivi“, Ljubljana, 1998.
54. Поповић, Јован, *Преглед прописа о заштити архивске грађе на просторима Југословенске државе од 1918. године до распада СФРЈ и прописа који су донети у новоствореним државама, раније републикама СФРЈ, до 2007. године*, „Tehnični i vsebinski problemi klasičnoga i elektronskoga arhiviranja“, Марибор, 2007.
55. Поповић, Љубодраг, *Кад је заправо формиран Архив Југославије (Краљевине, ДФЈ, ФНРЈ)*, „Архив“, 2, Београд, 2004.
56. Поповић, Сандра, *Валоризација грађе фонда Министарство просвете Владе ФНРЈ (1945-1946) у светлу нових историографских тенденција*, „Архив“, 1-2, Београд, 2003.
57. Порубовић-Видовић, Олга, *Дигитализација – изазов данашњице, потреба будућности*, „Архив“, 2, Београд, 2001.

58. Порубовић-Видовић, Олга, Срдновић, Сузана, *Стандарди и препоруке које се односе на делатности у архиву*, „Архив“, 1-2, Београд, 2007.
59. Селинић, Слободан, *Рад партијских организација у југословенској дипломатији 1948–1952*, „Архив“, 1-2, Београд, 2011.
60. Стефков, Трајан, *Валоризација и категоризација архивске грађе у регистратурама СР Македоније*, „Архивски преглед“, 1-2, 1987.
61. Stulli, Bernard, *O valorizaciji i kategorizaciji arhivske građe*, „Arhivski vjesnik“, XIII, Zagreb, 1970.
62. Тарасов П. Владимир, *Копије докумената за безбедносни фонд – зашто су оне потребне? (превод с руског Ранка Рађеновић)*, „Архив“, 1-2, Београд, 2011.
63. Тодоракова, Милена, *Архиви у Бугарској, превод на српски*, „Архив“, 1-2, Београд, 2006.
64. Тодоровић, Митар, *Примена принципа слободне провенијенције у Архиву Југославије*, „Архив“, 1-2, Београд, 2009.
65. Todorovski, Zoran, *Autonomnost arhiva, dostupnost i sačuvanost povijesne memorije - Iskustva arhiva Makedonije*, „Arhivski vjesnik“, Zagreb, 1999.
66. Турковић, Радован, *Уредба о канцеларијском пословању органа управе*, „Архивски преглед“, 1 – 2, Београд, 1970.
67. Урошевић Средоје, *Поводом 60 година Државног архива НР Србије*, „Архивски алманах“, 2-3, Београд, 1960.
68. Урошевић Средоје, *Стручно образовање службеника ДА НРС*, „Архивски алманах“, 2-3, Београд, 1960.
69. Филиповић, И, *Начела научнокритичког објављивања архивских докумената*, „Архивски вјесник“, 15, Загреб, 1972.
70. Хеђбели, Живана, *Закони и подзаконски прописи релевантни за рад регистратура и архива у Републици Хрватској*, „Архив“, 2, Београд, 2004.
71. Хофман, Иван, *Валоризација грађе фондова просвете и културе из времена агитпропа (1946-1948)*, „Архив“, 1-2, Београд, 2003.
72. Хофман, Иван, *Комитет за културу и уметност при Влади ФНРЈ (Установа и њена архивска грађа)*, „Архив“, 2, Београд, 2001.
73. Хофман, Иван, *Савет за науку и културу владе ФНРЈ 1950–1953 – установа и њена архивска грађа*, „Архив“, 1-2, Београд, 2006.

**Наставном и научном већу
Филозофског факултета
Београд**

Изабрани одлуком Наставног и научног већа Филозофског факултета у Београду у комисију за писање Реферата о квалификованости кандидата и подобности предложене теме докторске дисертације **„Заштита архивске грађе савезних органа у Југославији (1945-1991)“**, колегинице Јасмине Живковић, вишег архивисте Историјског архива Пожаревац, слободни смо да поднесемо следећи

ИЗВЕШТАЈ

1. Основни подаци о кандидату и дисертацији

Јасмина Живковић је по образовању правник а по стручној вокацији архивиста. Рођена је 1964. у Пожаревцу. Основну школу и гимназију завршила је у месту рођења као један од најбољих ученика у својој генерацији. Студије права завршила је на Правном факултету Универзитета у Београду. Мастер студије похађала је на Одељењу за историју Филозофског факултета у Београду и успешно их окончала 2010. одбравивши изузетно стручно високо вредновани мастер рад **„Заштита архивске грађе ван архива у Браничевском округу“** (ментор доц. др Арсен Ђуровић). Усавршавање је наставила на Одељењу за историју Филозофског факултета у Београду под менторством доц. др Арсена Ђуровића, а после његове изненадне смрти, проф. др Љубодрага Димића. Колегиница Јасмина Живковић је до сада испунила све обавезе предвиђене студијским програмом докторских студија. Истичемо да је све предвиђене испите положила са највишом оценом показавши и том приликом изузетну одговорност и стручну утемељеност.

После завршених студија, у периоду од 1992. до 1998, колегиница Јасмина Живковић је радила као дипломирани правник на пословима секретара предузећа. Добро познавање канцеларијског пословања омогућило јој је да се 1998. запосли као архивиста у Историјском архиву Пожаревац, на стручним пословима заштите архивске грађе у архиву (депо) и ван архива (спољна служба). Стручни испит из архивистике колегиница Живковић је положила 2001. и стекла звање архивист. Звање вишег архивисте стекла је 2011. године.

О убрзаном стручном и научном сазревању кандидата речито говори рад на унапређењу архивистичке струке, организовању изложби, учешћу у истраживачким пројектима и стручним и научним скуповима, писању научних радова и монографија. Колегиница Живковић се по први пут огласила у српској историографији и архивистици 2003. године и од тада је као аутор или коаутор реализовала 6 стручних изложби, учествовала са саопштењима и радовима на 15 научних и стручних скупова из области права, историје и архивистике, као аутор или коаутор написала 3 монографије. Неколико радова кандидата је у штампи. Међу објављеним радовима већег обима истичемо монографије **„Коло српских сестара“** (Пожаревац 2007, 270 стр), **„Основна школа Краљ Александар I Пожаревац“** (Пожаревац 2009, 220 стр), **„Територијална подела Пожаревачког (Браничевског) округа“** (Пожаревац 2009, 128 стр), као и студијске каталоге изложба **„Округ пожаревачки у привреди српске буржоаске државе,“** (Пожаревац 2007, 220 стр.) и **„Пожаревачки магистрат – први нахијски**

суд у **Србији 1821-2011**“ (Пожаревац 2011, 164 стр). Карактеристика неведених радова је да су засновани на темељним истраживањима и новој архивској грађи. У штами је и истраживачки утемељен део монографије **„Пожаревачка гимназија“** у којој је колегиница Живковић аутор првог поглавља, обима 137 страна као и мастер рад **„Заштита архивске грађе ван архива у Браничевском округу“** (обима 135 стр). Све наведено речито сведочи о квалитетности кандидата Јасмине Живковић за писање докторске дисертације коју је предложила.

2. Предмет и циљ дисертације

Архивска грађа похрањена у Архиву Југославије, Архиву министарства одбране Републике Србије и Дипломатском архиву Министарства спољних послова Републике Србије представља ризницу сећања о југословенској држави, њеним највишим органима власти и историји народа који су у тој држави проживели свој 20. век. У којој је мери била правно заштићена и физички очувана архивска грађа савезних органа у Југославији (1945-1991), питање је које се налази у средишту истраживања која планира да обави колегиница Јасмина Живковић у својој докторској дисертацији. Кандидата ће посебну пажњу посветити одгонетању система и методологије заштите архивске грађе савезних органа у Југославији 1945-1991. Анализираће унутрашњеполитички и спољнополитички контекст који је најдиректније утицао на настанак, правну заштиту и физичко очување архивске грађе савезних органа. Истраживање ће свеобухватно сагледати настанак и делатност архивске службе задужене да брине о заштити архивске грађе као и место и улогу Главног архивског савета као највишег стручног тела које је расправљало о теоретским, методолошким и организационим питањима у области архивистике и архивске службе. У виду посебне „студије случаја“ биће праћена делатност Архива Југославије, институције најнепосредније задужене за заштиту и чување архивске грађе савезних органа. Са посебном пажњом биће праћен однос државне, политичке и интелектуалне елите у југословенској држави према заштити и очувању архивске грађе највиших државних органа. Међу циљевима које ово истраживање треба да оствари налази се и утврђивање нивоа и квалитета свих видова заштите архивске грађе највиших савезних органа власти као и конкретног доприноса архивске службе да архивска грађа савезних органа буде сачувана. Искуства југословенске државе у очувању документације настале радом њених највиших органа биће компарирана са искуством других европских држава и упутствима које даје архивистичка теорија и пракса у свету. Одговори до којих ће кандидат својим истраживањима доћи умногоме ће утицати на будућа истраживања важних тема из историје југословенске државе али и на начине правне и физичке заштите најважније грађе државних органа.

3. Опис садржаја дисертације

Композициони садржај будуће докторске дисертације **„Заштита архивске грађе савезних органа у Југославији (1945-1991)“**, речито говори о истраживачким интересовањима колегинице Јасмине Живковић. Поред инструктивног предговора, у коме би био дат критички осврт на тему, изворе и литературу, будућу докторску дисертацију ће чинити седам тематско-хронолошких поглавља, закључак и попис коришћених извора и литературе.

У уводном поглављу дисертације аутор ће се критички одредити према архивској грађи као културном добру и историјском извору првог реда, њеном настанку и значају, као и важности заштите архивске грађе. Са посебном пажњом биће анализиран значај

архивске грађе савезних органа југословенске државе. Целину за себе представља поглавље насловљено „Биланс Другог светског рата и архивска грађа државних органа у Југославији (1945-1950)“, у коме кандидат планира да проговори о степену уништавања архивске грађе у рату, реконструише рад државних органа као стваралаца архивске грађе и институција задужених за њено чување, укаже на правне оквири заштите архивске грађе, истражи однос револуционарног субјекта према том виду наслеђа и скрене пажњу на утицаје који су стизали из СССР-а. У трећем поглављу докторске дисертације било би приказано настајање и заштита архивске грађе југословенске федерације у оквирима „јединственог система заштите“, који је важио од 1950. до 1964. године. Упоредним праћењем функционисања југословенске федерације, нормативних оквира заштите архивске грађе савезних органа и архивистичке праксе тога времена, аутор би покушао да укаже на све битне особености „јединственог система заштите“, карактеристичног за године централизованог устројства југословенске федерације. У оквиру посебних подпоглавља био би праћен рад Главног архивског савета и Државне архиве ФНРЈ. Четврто поглавље докторске дисертације биће посвећено заштити архивске грађе југословенске федерације у времену државне децентрализације (1964-1980). У тим деловима текста биће дат приказ друштвених, политичких и економских процеса који су захватили југословенску државу, као и утицај наведених друштвених промена на настанак и заштиту архивске грађе државних органа. Пето поглавље докторске дисертације колегинице Јасмине Живковић биће посвећено заштити архивске грађе органа федерације у последњој деценији постојања југословенске државе (1980-1991). Унутар историјског контекста у коме је доминантну одреницу чинило „растакање државе“ кандидат ће покушати да укаже на судбину архивске грађе савезне државе, постојећу нормативну регулативу заштите архивске грађе СФРЈ, стручну делатност архивских институција и архивиста у земљи, анализу рада међународних стручних асоцијација, усвојене стручне стандарде. У шестом поглављу докторске дисертације било би тематски посвећено заштити архивске грађе државне провиниенције која се у југословенској држави налазила под „посебним режимом заштите“. У том контексту била би дата компаративна анализа заштите архивске грађе настале радом војних савезних органа, савезног министарства унутрашњих послова и савезног министарства спољних послова. У питању је документација која је остала под посебним режимом чувања и изван јединственог система заштите грађе осталих савезних државних органа. Последње поглавље докторске дисертације колегинице Јасмине Живковић биће посвећено отвореним питањима заштите архивске грађе савезних органа југословенске државе. У том делу текста била би обрађена питања заштите архивске грађе у условима ратне опасности, распада државе, сукцесије у области архивистике, међународних стручних стандарда, едукације, притисака који у архивистику стижу из сфере политичког.

4. Основне хипотезе од којих ће се полазити у истраживању

Истраживања која је до сада обавио омогућила су кандидату да постави више хипотеза које ће будући рад на докторској дисертацији потврдити или делимично кориговати. Међу постављеним хипотезама посебно место има претпоставка која се заснива на убеђењу да грађа савезних органа југословенске државе представља „јединствену меморију“ о постојању Југославије, делатности њених највиших органа и тела и историји југословенских народа. Аутор сматра да је заштита архивске грађе нормативно, институционално и практично започела 1945. и да је трајала до распада СФРЈ. Значајна је и хипотеза о утицају политике и идеологије на креирање историографске слике прошлости а самим тим и на индивидуалан и колективан однос

према архивској грађи, њеном чувању и доступности. Међу хипотезама које кандидат поставља је и она о утицају историјских, етничких и културолошких посебности које су постојале на тлу Југославије на формирање престава о потреби и значају чувања архивске грађе. Важна је и хипотеза да је у вишедеценијском животу југословенске државе заштита архивске грађе настала радом њених највиших тела често није била императив власти што је најдиректније утицало на очуваност архивске грађе. У вези са тим је и хипотеза о међуодносу формиране свести о значају архивске грађе савезних органа, степена њене заштите, развијености архивистичке службе и архивских институција, и месту које архивска делатност и архивиста имају у друштву.

5. Методе које ће се у истраживању применити

Сагледавање историје заштите архивске грађе највиших државних органа југословенске државе и методологије примењене на њеној заштити током постојања социјалистичке Југославије, наметнуло је потребу комбиновања историјског метода са методима других друштвених и хуманистичких наука. На тај начин, уз примену историјског метода, биће коришћени метод правне науке, статистички методи, квантитативни методи, методи анализе садржаја, резултати архивистичке теорије и праксе и друго. Докторска дисертација ће бити заснована на архивској грађи похрањеној у више архивских институција. У питању је по типу и садржају разноврсна грађа настала радом највиших државних органа, служби и појединаца укључених у рад тих органа као и документација државно-правне провиниенције која говори о функционисању државе и њених тела – законска акта, извештаји, статистике, службена евиденција, стенограми, статуту, преписка, аналитички материјал, препоруке о пословању, упутства... Поред необјављених извора биће коришћена објављена архивска грађа, статистички материјал, мемоарски извори, штампа, периодика као и релевантна историографска, правна, социолошка, архивистичка литература.

6. Очекивани резултати и научни допринос

Тема коју предлаже колегиница Јасмина Живковић до сада није целовито историографски обрађивана. Уколико је појединачних истраживања и било одликовала их је фрагментарност, несистематичност, узгредо указивање на важност појединих аспеката теме. Значај теме коју предлаже колегиница Живковић огледа се у томе што представља први целовит покушај да се научно обради питање заштите архивске грађе савезних органа југословенске државе. Резултати до којих у истраживањима аутор досегне биће од значаја за историјску науку и архивистику али и за боље разумевање правне заштите културних добара и подизање друштвене свести о значају архивске грађе као важном елементу који доприноси очувању националног и државног идентитета. На тај начин ће истраживање које планира да обави колегиница Јасмина Живковић најдиректније допринети успостављању одговорнијег односа као државе и друштва, тако и појединца, према архивској грађи и њеној адекватној и правовременој заштити.

7. Закључак

Истраживање које планира да обави колегиница Јасмина Живковић тематски је ново, садржајно богато, научно потребно и друштвено корисно. Оно најдиректније доприноси подизању друштвене свести о значају архивске грађе. Сигурни смо да ће на примеру трајања југословенске државе и њеном односу према сопственој архивској грађи ово истраживање, из сасвим новог угла, допринети бољем разумевању историје Југославије, природе система који је у њој деценијама владао, односа државне власти и

идеологије, делатности државних институција и тела, односа према културном наслеђу и последицама које проистичу по једно друштво уколико се о њему не води рачуна.

У Београду
02.02.2013.

Комисија:

Др Милан Ристовић, редовни професор,
Филозофски факултет у Београду

Др Мира Радојевић, доцент,
Филозофски факултет у Београду

Др Александар Животић, доцент,
Филозофски факултет у Београду

Др Љубодраг Димић, редовни професор,
Филозофски факултет у Београду
(ментор и писац реферата)